
ВИДАТНІ ВЧЕНІ

ГЕОРГІЙ ІВАНОВИЧ РЕДЬКО – ДОСЛІДНИК І ВЧИТЕЛЬ

Георгій Іванович Редько – заслужений діяч науки Російської Федерації, академік Російської академії природничих наук та Лісівничої академії наук України, лауреат премії Ломоносова, доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри лісових культур Санкт-Петербурзької державної лісотехнічної академії, видатний та широко відомий український і російський вчений. Має особисті заслуги в Україні у царині наукових досліджень з лісових культур, лісознавства та історії лісового господарства, зокрема створення й вирощування стійких деревних порід як у Держлісфонді України, так і на невдобах, землях непридатних для сільськогосподарського використання, ползахисного лісорозведення та захисних лісових смуг уздовж автомобільних доріг у різних регіонах України. Автор (співавтор) понад 400 друкованих праць, у тому числі монографій, підручників, навчальних та методичних посібників, брошур, рекомендацій виробництву, які відомі як в Україні, так і далеко за її межами. Рецензент і титульний редактор ряду наукових видань. Науковий керівник 46 кандидатських і 11 докторських дисертацій. Високоерудований, толерантний науковець та педагог, доброзичлива, вимоглива та інтелігентна людина.

Редько Георгій Іванович народився 25 листопада 1930 року в селищі Благодатному Донецької області в Україні (Бабич, 2004). Велика Вітчизняна війна перервала навчання юнака в Благодатненській неповній середній школі. У літні місяці 1943 року, після звільнення території від фашистських загарбників, він розпочав свою трудову діяльність, працюючи в місцевому колгоспі, де пройшов перше трудове загартування (Бабич, 2005). У 1946–1949 роках навчався у Великоанадольському лісовому технікумі (Пшеничний, 1949). Тут він уперше зіткнувся з духом, долею та творчістю відомого всьому світу лісного Віктора Єгоровича фон Граффа. Під величчю рукотворних лісів, які створювалися В. Є. фон Граффом, і визначилося відношення до лісу й наукові інтереси випускника технікуму. Не менш важливим у долі Г. І. Редька був і 1949 рік. Він одержує спеціальність техника-лісівника і стає студентом лісогосподарського факультету Ленінградської лісотехнічної академії ім. С. М. Кірова, нині – Санкт-Петербурзька державна лісотехнічна академія (Отличники учебы..., 1953). Тут він отримав диплом з відзнакою. Після завершення навчання Г. І. Редько працює в Тихвінському лісгоспі Ленінградської області на посаді старшого лісного. Як людині потужного інтелекту Георгію Івановичу ще із студентських років притаманне глибоке розуміння суті наукових досліджень з лісокультурних, дендрологічних і лісівничих процесів, виняткове уміння творчо осмислювати виробничі здобутки і поєднувати їх із фундаментальними новітніми тенденціями вітчизняної і світової лісівничої думки, гостре відчуття найактуальніших проблем людського буття, науки і культури. Саме це дало можливість молодому старшому лісничому використати набуті вузівські знання в практичній роботі зі створення та вирощування лісових культур, що і визначило подальшу його долю.

У 1955 році Г. І. Редько на конкурсній основі вступає до аспірантури Інституту лісу АН УРСР і УкрНДЛГА, яку з відзнакою закінчує в 1958 році. Його науковим керівником стає всесвітньо відомий типолог лісу – академік АН УРСР П. С. Погребняк. За період навчання в аспірантурі він успішно захищає дисертацію на тему «Культура тополі в Лісостепу УРСР» на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. Це дало можливість після закінчення аспірантури з 1958 по 1971 рік працювати старшим науковим співробітником, завідувачем відділу лісівництва, директором (з 1959 р.) Поліської агролісомеліоративної дослідної станції УкрНДЛГА, яка знаходилася на Овручині, а з 1966 року в м. Житомирі. Тобто трапилося так, що доля дала знову зіткнутися з духом В. Є. фон Граффа, тому що великий учений-лісівник народився саме в цих краях. За час роботи на станції Г. І. Редько зібрав найцінніший матеріал з біології тополі і її розведення в Україні (Тюлева, 1981). Із цієї проблеми в 1971 році він успішно захищає в альма-матер дисертацію на тему «Біологія тополі і її розведення в Україні», де здобуває науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук (науковий консультант – академік АН УРСР П. С. Погребняк). І в цьому ж році молодий енергійний учений приймає пропозицію обійняти посаду завідувача кафедри лісових культур Ленінградської ордена Леніна лісотехнічної академії ім. С. М. Кірова, яку раніше очолював відомий професор В. В. Огієвський.

Ім'я Георгія Івановича Редька широко відоме як у Росії, так і в Україні (Бузун, 1996; Вакуюк, 2000; Георгій Іванович Редько., 2001). Його праці з історії лісового господарства СРСР, зокрема Росії й України з біології й культури тополі, з вирощування посадкового матеріалу й багатьох інших сучасних проблем лісових культур і лісівництва викликають великий інтерес, на них посилаються фахівці, по них навчаються студенти. Як підкреслив професор М. О. Бабич (1990), якщо професор І. С. Мелехов відкрив науковому світу М. В. Ломоносова як ученого-лісівника, то по праву можна стверджувати, що Г. І. Редько відкрив науковій громадськості Петра І як першого лісівника-практика, автора понад двохсот указів, розпоряджень, листів з приведення в популярність, відновлення, заощадження й раціонального використання лісів Російської імперії, зокрема й корабельних лісів Росії та України.

Саме на посаді завідувача кафедри лісових культур розкрився талант Георгія Івановича як ученого й педагога. Він став ініціатором проведення щорічних творчих зустрічей викладачів-лісокультурників у вищих навчальних закладах СРСР. Перша нарада була проведена 5–8 червня 1978 року на базі кафедри лісових культур ЛТА, де згодом на таких зустрічах обговорювалися питання методології викладання курсу «Лісові культури», проводився аналітичний огляд методичних вказівок і навчальних посібників. І що саме головне, такі зустрічі служили для багатьох викладачів початком їхньої роботи над докторськими дисертаціями. Г. І. Редько увесь час веде велику громадську роботу. Він обирається членом і секретарем партбюро, заступником секретаря парткому академії з ідеологічної роботи, головою місцевому, членом проблемних рад з лісознавства Держкомлісу СРСР, ЦНДІЛГІС, членом спеціалізованих учених рад ЛТА, ЛенНДІЛГ і, звичайно, на той час орден Трудового Червоного прапора сільсько-господарської академії, нині – Національний аграрний університет у м. Києві. Упродовж більше 20 років Г. І. Редько постійно відвідував Україну, де брав активну участь у підготовці наукових кадрів або проведенні науково-дослідних робіт чи як член спеціалізованих рад, чи офіційний опонент та ін. Досягнувши вершини знань у методичній роботі, Георгій Іванович відрізняється здатністю бачити в цілому розвиток різних напрямків лісової науки й вчасно виділяти з них основні, найбільш перспективні з погляду як теорії, так і запиту виробництва. Тісний зв'язок з виробничими проблемами є однією з характерних рис його діяльності, а практика роботи підтверджує справедливність цього принципу. У 1985 році вийшов навчальний посібник «Лесные культуры в Бузулукском бору». На основі власних досліджень й узагальнення літератури автори Г. І. Редько, В. М. Невзоров, І. М. Невзоров, О. О. Хіров (1986) висвітлили історію створення й сучасний стан дослідних лісових культур у Бузулукському бору. Лісокультурна практика тут починалася з нуля. Тому лісокультурний досвід став фундаментом при розробці агротехнічних прийомів на піщаних аренах Оренбуржя в умовах активної вітрової ерозії й посушливого клімату, де нараз вирощено більше 20 тис. га соснових насаджень, а влітку 1986 року професор Г. І. Редько вперше відвідав Черкаський бір, де ми з ним розпочали вивчення насаджень бору (Редько, 1989, 1995; Гордиенко, 2005). Під час другого приїзду професора Г. І. Редька в Черкаський бір було звернуто увагу на те, що продуктивність стиглих і перестійних сосняків у середньому становить $339,7 \pm 64,2 \text{ м}^3/\text{га}$, тоді як у колишньому приватному маєтку К. Балашової лісничим Браунсдорфелем на площі понад 150 гектарів створені культури сосни, де у віці 100–110 років вони мають середню висоту 27,0–30,0 м, найбільшу – 38,5 м, середній діаметр стовбура 35,0–41,0 см, найбільший – 70 см, запас деревини $350\text{--}627 \text{ м}^3/\text{га}$, ділової – 86 %, де професор Г. І. Редько підкреслив, що підвищення продуктивності лісів – широка комплексна проблема лісового господарства. Над виконанням цих завдань професор Г. І. Редько працює й зараз, і цим він зарекомендував себе як глибокий мислитель, лісокультурний дослідник, знавець лісогосподарських проблем.

Багато уваги Георгій Іванович приділяє розвитку наукового світогляду молодих учених (Бабич, 1990, 2004; Георгій Іванович Редько., 2001). Аспірантську підготовку під його керівництвом пройшли вже 56 випускників вузів, 46 з них захистили кандидатські дисертації, у тому числі із Сирії, Єгипту, В'єтнаму, Китаю, Німеччини, Судану, а 11 представників школи професора Г. І. Редька захистили докторські дисертації. Г. І. Редько проводив і проводить велику просвітительську роботу. За запрошенням вузів і відповідно до наказу Міністерства виступає з лекціями, ділиться педагогічним досвідом у лісових вузах Архангельська, Красноярська, Воронежа, Києва, Свердловська, Йошкар-Оли, Брянська та ін. З науковими відрядженнями відвідує Болгарію, Угорщину, Чехословаччину, Польщу, Монголію, США, Китай, Фінляндію. Лекції професора Г. І. Редька завжди проходять на високому науково-технічному рівні. Як викладач він вимогливий, принциповий і справедливий до своїх слухачів.

Педагогічну роботу Георгій Іванович поєднує із адміністративною. У 1974–1979 роках працює в ЛТА проректором з наукової роботи. Дивна працездатність і ерудиція сприяли багатогранності його наукових досліджень. Г. І. Редько є великим ученим в області лісокультурної справи. Він основний автор трьох видань підручника з лісових культур для вузів. Під його керівництвом і з його участю за результатами науково-дослідних робіт розроблені практичні

рекомендації із плантаційного вирощування тополі, створення культур дуба в Тульських засіках, з лісової рекультивації земель, порушених при прокладенні газо- і нафтопроводів у лісотундрі й тундрі Таймиру, з боротьби із плодоносінням тополі у м. Санкт-Петербурзі. Г. І. Редько є одним із провідних учених з історії лісового господарства Росії й України. Він відновив історію створення й вирощування, сучасний стан, значення для науки й практики багатьох видатних лісокультурних об'єктів, корабельних лісів Росії й України. А чого тільки коштує капітальна праця «Полковник Корпуса лесничих» (Писаренко, 1996), що розповідає на більше ніж 500 сторінках про життя, долю, досвід піонера степового лісорозведення професора В. С. фон Граффа, показавши, що у вітчизняній історії важко знайти аналог подвигу, зробленому фон Граффом на ниві лісовій, який трудився не для себе, а для майбутнього! Ще ніхто так повно не написав про творчість В. С. фон Граффа, як це зробив Георгій Іванович. Також неоціненно є трилогія «Рукотворні ліси Європейської Півночі» (1991), «Корабельний ліс у славу флоту Російського» (1993) і «Лісові відновлення на Європейській Півночі» (1994), оцінена премією й медаллю Ломоносівського фонду (1995), та ін. (Канашов, 1995). Тільки нещодавно видавництво МГУЛ випустило дві капітальні монографії Г. І. Редька й Н. Г. Редько: «История лесного хозяйства России» (2002 р., 29 друк. арк.) і «Лесное хозяйство России в жизнеописании его известных деятелей» (2003 р., 24,5 друк. арк.). За результатами нашої спільної роботи з професором Г. І. Редько опубліковано 6 монографій, брошур, інформаційних листів та наукових статей (Редько, 1989, 1990а, 1990б, 1991, 1993).

Професор Г. І. Редько, маючи 60-річний стаж роботи, нагромадив значний теоретичний і практичний досвід керівника, ученого й викладача (Бузун, 1996; Бабич, 2004, 2005; Редько..., 2004). Характерною рисою його діяльності є широкий кругозір, вміння зосередитися на нових, точних наукових ідеях, але в той же час він критично ставиться до наукових досліджень своїх учнів та колег.

За успішну багаторічну виробничу й науково-педагогічну діяльність, за успіхи в підготовці інженерних і наукових кадрів Г. І. Редько нагороджений медалями «За трудову доблесть» (1966), «За доблесну працю на відзначення 100-річчя від дня народження В. І. Леніна» (1971), «Ветеран праці» (1987). Указом Президента Російської Федерації Б. М. Єльцина Г. І. Редьку присвоєне почесне звання «Заслужений діяч науки Російської Федерації» (1993). Він обраний академіком Російської Академії природничих наук і Лісівничої академії наук України. Розроблена технологія вирощування швидкорослих порід відзначена Президією РАН медаллю ім. П. Л. Капіци «Автор наукового відкриття» (1995) (Ryedko..., 2002; Редько..., 2004).

Професор Г. І. Редько працює, тому що розуміє, що ще не час заспокоєння й відпочинку на лаврах, це пора постійного пошуку й творчого розвитку, коли придбані знання й досвід можна ефективно передати студентам, аспірантам, докторантам й аматорам історії й природи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бабич Н. А. Георгию Ивановичу Редько – 60 лет / Н. А. Бабич, Г. И. Травников, Е. Н. Наквасина и др. // Изв. вузов. Лесной журнал. – 1990. – № 5. – С. 137-138.

Бабич Н. А. Путь дарованный судьбой (к 75-летию Г. И. Редько) / Н. А. Бабич, Е. Н. Наквасина, Н. П. Гаевский и др. // Экологические проблемы Севера: Межвузовский сборник научных трудов / Отв. редактор П. А. Феклистов. – Архангельск: Изд-во АГТУ, 2005. – Вып. 8. – С. 8-11.

Бабич Н. А. Редько Георгий Иванович. Производственная, научная, педагогическая и общественная деятельность / Библиография трудов ученых академии / А. С. Москвина, Н. Г. Редько. – Санкт-Петербург: Изд-во СПбЛТАГЛТА, 2004. – С. 9-13.

Бузун В. О. Академік Г. І. Редько в Україні та за її межами / В. О. Бузун, П. Н. Таргонський // Діяльність бібліотек по збереженню культурної спадщини і відродженню духовності народу. Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції 23–25 травня 1996 р. – Житомир, 1996. – С. 27-34.

Вакулюк П. Г. Лицарі лісу. Георгию Ивановичу Редьку 70 років / П. Г. Вакулюк // Лісовий і мисливський журнал. – 2000. – № 4–5. – С. 7-9.

Георгій Іванович Редько (к 70-летию со дня рождения). Санкт-Петербургская государственная лесотехническая академия им. С. М. Кирова. Московский государственный университет леса // Лесоведение. – 2001. – № 1. – С. 79-80.

Гордиенко М. И. Неумолимый энтузиаст лесокультурного дела / М. И. Гордиенко, В. П. Шлапак, В. М. Гриб // Экологические проблемы Севера: Межвузовский сборник научных трудов / Отв. редактор П. А. Феклистов. – Архангельск: Изд-во АГТУ, 2005. – Вып. 8. – С. 12-15.

Канашов В. Лауреаты премии им. М. В. Ломоносова / В. Канашов // Наш темп. – Архангельск: АЛТУ, 1995. – 25 апр. – С. 3.

Отличники учебы (фото студентов Г. Романовского (ОГИНМ), Н. Моисеев и Г. Редько (ЛХФ)) // Лесная правда. – 1953. – 10 июня. – С. 4.

- Писаренко А. И.** В. Е. фон Графф – патриарх степного лесоразведения. (Полковник корпуса лесничих) / А. И. Писаренко, М. Д. Мерзленко // Лесоведение. – 1996. – № 3. – С. 92-93.
- Пшеничний Ф.** Підготовка колгоспних лісоводів. На знімку студент Великоанадольського лісотехнікуму Г. Редько знайомить ланкову артіль імені Петровського Лідію Ульченко зі схемою-картою лісонасаджень у Слов'янському районі / Ф. Пшеничний // Радянська Донеччина. – 1949. – 16 лют.
- Редько Г. И.** Лесные культуры в Бузулукском бору: учебное пособие / Г. И. Редько, В. М. Невзоров, И. М. Невзоров, А. А. Хиров. – Л.: ЛТА, 1986. – 86 с.
- Редько Г. И.** Петр I об охране природы и использовании природных ресурсов / Г. И. Редько, В. П. Шлапак. – К.: Либідь, 1993. – 176 с.
- Редько Г. И.** Полковник корпуса лесничих / Г. И. Редько. – К.: Мин. лесн. хоз-ва Украины, 1994. – 503 с.
- Редько Г. И.** Черкасский бор: история, лесонасаждения, использование / Г. И. Редько, В. П. Шлапак. – К.: Либідь, 1991. – 104 с.
- Редько Г. И.** Корабельні ліси України / Г. И. Редько, В. П. Шлапак. – К.: Либідь, 1995. – 336 с.
- Редько Г. И.** Лесоводственная оценка лесокультурного опыта в Черкасском бору / Г. И. Редько, В. П. Шлапак / Ред.-изд. отдел облполиграфиздата. – Черкассы, 1990а. – 8 с.
- Редько Г. И.** Опад, масса и состав лесной подстилки в лесных культурах Черкасского бора / Г. И. Редько, В. П. Шлапак: Тез. докл. – К., 1990б. – С. 79-80.
- Редько Г. И.** Черкасский бор / Г. И. Редько, В. П. Шлапак / Ред.-изд. отдел облполиграфиздата. – К., 1989. – 32 с.
- Редько Георгий Иванович** / Библиография трудов ученых академии / А. С. Москвина, Н. Г. Редько. – СПб: изд-во СПбЛТАГЛТА, 2004. – 58 с.
- Тюлева О.** Этот незаменимый тополь (о научной деятельности Г. И. Редько) / О. Тюлева // Ленинградская правда. – 1981. – 14 февр. – С. 4.
- Шлапак В. П.** Профессор Г. И. Редько в Черкасском бору / В. П. Шлапак // Экологические проблемы Севера: Межвузовский сборник научных трудов / Отв. редактор П. А. Феклистов. – Архангельск: Изд-во АГТУ, 2005. – Вып. 8. – С. 15–21.
- Ryedko Georgi Ivanovich.** International Bibliographical Centre Cambridge CB 230 p. England (IBC), 2002. – 230 p.

В. П. Шлапак,
Національний дендрологічний парк «Софіївка» – НДІ НАН України